

Agata Walczak-Niewiadomska

Mobilność bibliotekarza = zadowolenie czytelnika?

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 2, 14-25

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MOBILNOŚĆ BIBLIOTEKARZA = ZADOWOLENIE CZYTELNIKA?¹

Po 1989 r. możliwości polskich bibliotek w zakresie nawiązywania kontaktów z zagranicą zauważalnie wzrosły, przy czym szczególnie popularnym kierunkiem wojaży stały się kraje spoza byłego bloku socjalistycznego – ze względu na łatwiejsze niż dotychczas warunki wyjazdów. Nie bez znaczenia pozostawało też poszerzenie oferty pozyskiwania funduszy na realizację przedsięwzięć. Bibliotekarze zaczęli skwapliwie wykorzystywać szansę uzyskania nowych doświadczeń, obserwacji i przenoszenia na grunt polski wzorców z najlepszych europejskich (i nie tylko) bibliotek. Pomimo upływu dwudziestu paru lat od otwarcia granic i aktywnego uczestnictwa przedstawicieli naszej grupy zawodowej w wymianie zagranicznej, nadal jednak wiele osób ma problem z dotarciem do informacji na temat możliwości wyjazdów, grantów i staży finansowanych ze środków europejskich i innych funduszy.

Mobilność, jakiej poświęcono niniejszy artykuł, oznacza nie tylko fizyczne przekraczanie granic. Istotniejsze jest bowiem rozwijanie własnych umiejętności i zainteresowań, by osiągnąć zdolność pokonywania granic uprzedzeń, nieśmiałości i niejednokrotnie zniechęcenia. Chociaż za niezwykle ważną uważa się mobilność realizowaną na terenie Polski, wyrażaną m.in. poprzez uczestnictwo w konferencjach, seminariach i wszelkich formach wymiany informacji w ramach grupy zawodowej, w artykule skupiono się na kontaktach z placówkami zagranicznymi i przedstawieniu metod sprzyjających współpracy z nimi.

Dostępne aktualnie środki wspomagające rozwój kompetencji zawodowych studentów i pracowników bibliotek można podzielić – uwzględniając adresatów i metody pracy – na:

¹ Artykuł stanowi zaktualizowaną wersję referatu wygłoszonego podczas Forum Młodych Bibliotekarzy w Olsztynie w 2013 r.

1. Beneficjenta: studenta kierunku bibliologiczno-informatologicznego, pracownika biblioteki naukowej, szkolnej, pedagogicznej i publicznej.

2. Metody działania i pozyskiwania informacji: pośrednie (poprzez oficjalnie ogłaszane programy) i bezpośrednie (działanie „na własną rękę”).

W pierwszym przypadku przyjmując za kryterium projekty badawcze, kierowane do konkretnego odbiorcy, należy wyróżnić źródła skierowane do poszczególnych typów bibliotek. Źródła funduszy poniekąd determinują przeznaczenie środków finansowych, ofert staży i grantów, należy więc szukać danych przede wszystkim w biuletynach informacyjnych odpowiednich ministerstw i instytucji obsługujących poszczególne mechanizmy finansowania.

Od wielu lat jednym z najważniejszych i najbardziej powszechnie wykorzystywanych w Europie źródeł finansowania mobilności nauczycieli, naukowców, studentów i innych osób związanych z edukacją pozostaje program Unii Europejskiej, w latach 2007–2013 znany pod nazwą „Uczenie się przez całe życie” (*Lifelong Learning Programme*), w połowie 2013 r. przekształcony w program Erasmus+ (Erasmus+, 2014). Przewidziana na lata 2014–2020 strukturę definiują trzy segmenty: mobilność edukacyjna (dla uczniów, studentów i pracowników naukowych), współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk (m.in. pomiędzy instytucjami edukacyjnymi a przedsiębiorstwami) oraz wsparcie reform polityki edukacyjnej (związane głównie z wdrażaniem kolejnych elementów polityki jakości kształcenia). Co ważne, celem programu Erasmus+ jest „wspieranie wszystkich sektorów kształcenia i szkolenia, w tym zwłaszcza kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego, **uczenia się dorosłych** oraz **pozaformalnego kształcenia się młodzieży** [podkreślenie A. W-N]” (Trzy resorty, 2014). Według przyjętych założeń w latach 2014–2020 został on podzielony na 6 akcji w pewnym stopniu odpowiadających poprzednio realizowanym częściom LLP: Edukacja szkolna (wcześniej Comenius), Kształcenie i szkolenia zawodowe (wcześniej Leonardo da Vinci), Szkolnictwo wyższe (Erasmus), Edukacja dorosłych (wcześniej Grundtvig), Młodzież (wcześniej Młodzież w działaniu), Projekty centralne i sport.

Zgodnie z powiedzeniem „dobrych nawyków należy uczyć się w młodości”, należy zachęcać **studentów** do udziału w programie wymiany zagranicznej Erasmus. Młodzież ta ma do wyboru dodatkowo program Campus Europae, zakładający roczny lub dwuletni pobyt na uczelni zagranicznej. Wyjazd jest możliwy, jeśli instytucja macierzysta dysponuje umową dwustronną z jednostką z innego kraju Unii Europejskiej posiadającą w swojej ofercie podobny kierunek nauczania. Nowością od 2014 r. jest możliwość odbycia praktyk i stażu w wybranej zagranicznej jednostce, a także specjalna oferta skierowana do absolwentów uczelni. Aktualnie na stronach prawie wszystkich instytutów bibliotekoznawczych w Polsce można znaleźć dane na temat kształcenia w programie Erasmus. Z funduszy Erasmus korzystać mogą oczywiście pracownicy administracyjni uczelni (tzw. niedy-

daktyczni), w tym **bibliotekarze naukow** chcący podnosić swoje kwalifikacje zawodowe (Erasmus, 2014). Ułatwieniem dla nich jest łatwy dostęp do informacji zapewniony przez biura współpracy z zagranicą w obrębie danej uczelni, niemniej jednak podstawowe czynności, takie jak wybór instytucji odpowiedniej na staż i nawiązanie z nią kontaktu (w tym zdobycie zaproszenia), należy najczęściej do obowiązków osoby aplikującej.

Biblioteki szkolne i pedagogiczne mogły w ramach unijnych funduszy strukturalnych na lata 2007–2013 korzystać m.in. z programów unijnych eTwinning i Comenius. W drugim z wymienionych programów realizowana była akcja „Mobilność szkolnej kadry edukacyjnej”, której celem było podnoszenie kwalifikacji kadry oświatowej poprzez dofinansowanie wyjazdów do krajów europejskich. Pobyt za granicą polegał na udziale w szkoleniu, konferencji, seminarium oraz praktykach. Do 2012 r. dostępna była także możliwość skorzystania z innej akcji Comeniusa „Wizyty przygotowawcze i seminaria kontaktowe” zakładającej spotkania nauczycieli oraz przedstawicieli samorządów i kuratoriów oświaty z partnerami z zagranicy w celu opracowania wspólnego projektu. Obecnie założenia programu przejął podprogram Edukacja szkolna z podziałem na dwie akcje: Mobilność edukacyjna (Wyjazdy kadry edukacyjnej) oraz Partnerstwa strategiczne (Projekty wielostronne realizowane z udziałem polskich instytucji) (Erasmus+. Edukacja szkolna, 2014).

Stworzona w 2005 r. platforma wymiany informacji i doświadczeń między jednostkami edukacji formalnej eTwinning obecnie włączona została w ramy unijnego programu Erasmus+. Zasoby Internetu kryją w sobie bogate źródła informacji na temat udziału bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w konkursach eTwinning, skierowanych do nauczycieli i uczniów szkół europejskich, opartych na wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych i promujących współpracę szkół z terenu Unii Europejskiej (i kilku dodatkowych państw) (eTwinning. Europejska współpraca szkół, 2014). Osoby zainteresowane udziałem w programie wybierają spośród wielu publikacji wyjaśniających warunki uczestnictwa oraz przedstawiających przykłady wdrażanych wcześniej projektów (zob. Boryczka, 2009), ale przede wszystkim mogą też z powodzeniem korzystać z głównej platformy wymiany informacji, jaką jest portal etwinning.net dostępny w 25 wersjach językowych, rejestrujący ponad 125 tys. szkół i ponad 250 tys. nauczycieli, z bazą około 34 tys. projektów (eTwinning, 2014).

Biblioteki publiczne, ze względu na szeroki zakres swojej działalności i ukierunkowanie na różne grupy odbiorców, mają do wyboru wiele możliwości pozyskania dofinansowania na projekty, w tym też wymianę pracowników. Jedną z interesujących możliwości jest nawiązanie współpracy z bibliotekami europejskimi w ramach programu Sister Libraries prowadzonego przez międzynarodową pozarządową organizację europejskich bibliotek publicznych NAPLE Forum (*National Authorities on Public Libra-*

ries in Europe). Program może być realizowany przez placówki z krajów członkowskich NAPLE (Belgia, Chorwacja, Czechy, Finlandia, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowenia i Szkocja) i polega na ułatwieniu nawiązywania kontaktu oraz ustaleniu wspólnych celów, ale bez narzucania jakichkolwiek barier. Polska przyłączyła się do programu w 2011 r., a efekty dotychczasowej współpracy można oglądać m.in. na stronie organizacji (NAPLE, 2014). Wśród rodzimych bibliotek pod względem aktywności najbardziej wyróżniają się Miejska Biblioteka Publiczna w Piekarach Śląskich oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie; na liście zawartych porozumień znaleźć też można Bibliotekę Publiczną w Aleksandrowie, której „siostrą” została Biblioteka Publiczna w Allo w Hiszpanii. Wspólne pomysły i projekty, jakie powstały dzięki uczestnictwu w Sister Libraries, to m.in. omawianie wybranych pozycji z literatury kraju partnerskiego w ramach spotkań klubów książki, a także opracowanie ilustrowanej książki przez młodych czytelników (biblioteki w Arucas w Hiszpanii i Piekarach Śląskich w Polsce).

Inspiracją do podejmowania działań związanych z mobilnością są dotychczas przeprowadzone projekty innych bibliotek polskich. Tak było w przypadku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lęborku, która w ramach otrzymanego grantu z Funduszu Partnerskiego Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (Szwajcarski Grant Blokowy, 2014) w okresie kwiecień 2012 – marzec 2013 realizowała projekt pod nazwą „Mamo, tato, zabierz mnie do biblioteki” (Miejska Biblioteka Publiczna w Lęborku, 2014). Zakładał on wymianę najlepszych praktyk oraz przekazanie wiedzy i doświadczeń w zakresie popularyzacji książki i czytelnictwa wśród dzieci do 7 lat pomiędzy Miejską Biblioteką Publiczną w Lęborku a Bibliomedia Suisse w Lozannie. Program przewidywał wizytę bibliotekarzy szwajcarskich w Polsce, wyjazd studyjny bibliotekarzy z woj. pomorskiego do wybranych placówek bibliotecznych w kraju partnerskim, warsztaty metodyczne dla bibliotekarzy polskich, a także organizację działań promujących czytelnictwo w grupie najmłodszych użytkowników (m.in. wprowadzenie cyklu spotkań dla dzieci z rodzicami, przygotowanie *Wyprawki dla Maluszka* – zestawu rozdawanego przez pracowników Urzędu Stanu Cywilnego rodzicom rejestrującym nowo narodzone pociechy, opracowanie konkursów dla dzieci).

Istotnym źródłem informacji dla bibliotek publicznych pozostaje serwis internetowy Programu Rozwoju Bibliotek, za pośrednictwem którego regularnie otrzymujemy ciekawe propozycje projektów i współpracy. Jednym z wielu ogłoszonych na jego stronach był projekt „Biblioteka miejscem spotkań wielu kultur” realizowany w okresie maj 2013 – grudzień 2014, polegający na nawiązaniu współpracy z sześcioma bibliotekami norweskimi w celu „wypracowania modelu biblioteki integrującej lokalną, różnorodną społeczność”, a także opracowania planu działań dla placówek planujących aktywizację lokalnej społeczności wielokulturowej (Program Rozwoju

Bibliotek, 2014). W wyniku konkursu do projektu przystąpiły 4 biblioteki wojewódzkie, 9 powiatowych oraz 36 bibliotek miejskich i gminnych usytuowanych na terenie 4 województw: małopolskiego, opolskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego.

Pozostałe, nieomówione dotąd szerzej elementy tworzące zakończony już program unijny *Uczenie się przez całe życie (Lifelong Learning Programme)*, po przekształceniu w podprogramy Erasmus+ również mogą być potencjalnymi źródłami funduszy dla mobilności zawodowej bibliotekarzy. Biblioteki pracujące z młodszymi grupami czytelników powinny pamiętać o programie *Młodzież w działaniu* (dziś pod nazwą *Młodzież*), którego celem jest rozwój współpracy młodych ludzi w Unii Europejskiej. Jego akcje dają szansę wybrania odpowiedniej dla bibliotek aktywności i ubiegania się o środki finansowe: Mobilność edukacyjna (wymiany młodzieży, Wolontariat Europejski – EVS i wyjazdy osób pracujących z młodzieżą), Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk (partnerstwa strategiczne i międzynarodowe inicjatywy młodzieżowe) oraz Wsparcie reform w edukacji (rozwój polityki młodzieżowej) (Erasmus+. *Młodzież*, 2014). Na stronie głównej zakończonego już programu *Młodzież w działaniu* można znaleźć informacje na temat udziału bibliotek, między nimi znajduje się projekt Miejskiej Biblioteki Publicznej w Piekarach Śląskich „Biblioteki siostrzane w działaniu dla młodzieży” (Program „*Młodzież w działaniu*”, 2014). Z najnowszych naborów wniosków w programie *Młodzież* zdążyła już skorzystać kolejna biblioteka – Miejska Biblioteka Publiczna w Jaśle (z dofinansowaniem 7,5 tys. euro) (Komunikat, 2014). W celu wsparcia uczestników i podnoszenia jakości projektów w programie powołano do życia Centrum SALTO, którego oddział znajduje się także w Polsce – obsługuje on obszar Europy Wschodniej i krajów Kaukazu (koordynowany od 2003 r. przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji) (SALTO-YOUTH Eastern Europe, 2014). W bazie szkoleń znajdziemy kilkaset (najczęściej bezpłatnych) kursów w całej Europie w niemal każdej tematyce, choć będą one nastawione głównie na osoby pracujące z młodzieżą w środowisku międzynarodowym (SALTO-YOUTH European Training Network, 2014).

Duże możliwości dał program Grundtvig (w nowym programie pod nazwą *Edukacja dorosłych*). Przykładów placówek biorących w nim udział jest wiele, m.in. przywoływana już kilkakrotnie Miejska Biblioteka Publiczna w Piekarach Śląskich (w ramach podprogramu *Wizyty i wymiana kadry*) z projektem *Library. I love it!* (Biblioteka. Kocham to! 2014), a także Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu z projektem *WORD (SŁOWO)* (Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, 2014). Szczególnie ciekawe w kontekście mobilności bibliotekarzy były kursy doskonalące, wizyty i warsztaty oferowane w programie Grundtvig skierowane do osób związanych z edukacją formalną bądź nieformalną głównie dorosłych. Kursy doskonalenia kadry mogły dotyczyć np. aspektów systemowych/politycz-

nych dotyczących edukacji dorosłych, zarządzania w edukacji z uwzględnieniem zarządzania na poziomie lokalnym i regionalnym, a także usług wspierających, jak poradnictwo i doradztwo. Zakres wizyt obejmuje też mniej formalne typy szkoleń, jak np. *job-shadowing* (obserwację) w organizacjach edukacji dorosłych, w instytucjach publicznych lub pozarządowych zaangażowanych w edukację dorosłych, jak również uczestnictwo w konferencji lub seminarium. Warto pamiętać, że w przeciwieństwie do wytycznych poprzedniego programu, obecnie o dofinansowanie wyjazdu/kursu/szkolenia nie można starać się indywidualnie, a jedynie za pośrednictwem swojej instytucji. Wnioski mogą składać jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, a po otrzymaniu grantu wysyłają swoich pracowników do podanych w projektach destinacji. Wskazówek można szukać na stronie internetowej nowego programu (Erasmus+. Edukacja dorosłych, 2014).

Ze względu na przekształcenia wprowadzane w trakcie konsultacji nad założeniami i budżetem funduszy strukturalnych na lata 2014–2020, a także na istotne dla „grantobiorców” zmiany w organizacji konkursów należy pamiętać o regularnym monitorowaniu serwisów fundacji obsługujących w Polsce najważniejsze dla nas programy – mowa głównie o Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, aktualnie pełniącej obowiązki Narodowej Agencji Programu Erasmus+ (Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji [FRSE], 2014). Powstała w 1993 r. i od 20 lat zarządza europejskimi programami wspierającymi modernizację systemu oświaty w Polsce.

Dodatkowe, niebagatelne pod względem wielkości środków finansowych, możliwości daje Fundusz Stypendialno-Szkoleniowy, który pozwala na nawiązanie współpracy instytucji zajmujących się edukacją formalną w Polsce z krajami obszaru EFTA (Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu) – Norwegią, Islandią i Liechtensteinem – w ramach powołanych do tego celu instrumentów pod nazwą: Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy. Pracę Funduszu podzielono na cztery programy: Mobilność Studentów i Pracowników Uczelni, Wizyty Przygotowawcze, Współpracę Instytucjonalną i Rozwój Polskich Uczelni. Jednym z najważniejszych jego celów jest rozszerzenie oraz pogłębienie współpracy instytucjonalnej i partnerstw pomiędzy instytucjami działającymi w sferze edukacji (na poziomie szkolnictwa: podstawowego, wyższego, zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych) w Polsce oraz na obszarze Państw Darczyńców. Dzięki temu bibliotekarze naukowci i szkolni mogą upatrywać szansę na wspólne projekty z Norwegią i pozostałymi uprawnionymi krajami (Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy, 2014).

Podział środków wspierających mobilność zawodową według drugiego zaproponowanego przez Autorkę podziału na metody pośrednie i bezpośrednie wynika ze sposobu docierania do niezbędnych informacji. **Metody pośrednie** zakładają wykorzystanie istniejących już serwisów, portali,

poradników i literatury przy przeglądaniu katalogów fundacji, konkursów o granty lub ofert zorganizowanych wycieczek, natomiast **metody bezpośrednie** wymagają użycia innych form pozyskiwania danych, kontaktów i dostępu do konkretnych osób i instytucji. Ten sposób uważa się za nie mniej ważny od korzystania z oficjalnych programów, a czasami okazuje się równie cenny i daje wymierne korzyści. Niektóre z pomysłów wydać się mogą oczywiste, ale nie zmienia to faktu, że wielu z nas czasami boi się napisać list bezpośrednio do nieznanej nam osoby, niesłusznie zakładając, że nasz poziom języka obcego wywoła zażenowanie adresata. Korespondencja mailowa jest jednym z filarów nawiązywania współpracy z zagranicą i jest nieoceniona w procesie pozyskiwania wymaganych w rekrutacji zaproszeń instytucjonalnych, czy zaproszeń na staże i praktyki. Przy staraniach o pobyt w zagranicznej placówce warto jest się nauczyć pisania listów motywacyjnych oraz sztuki logicznego uzasadnienia celów wyjazdu. Samodzielne wyszukiwanie informacji obejmuje też przeglądanie stron internetowych w poszukiwaniu ciekawych materiałów pochowanych nierzadko głęboko w serwisach placówek bibliotecznych na świecie. Warto pamiętać o szerokiej ofercie warsztatów i kursów online proponujących poszerzenie wiedzy zawodowej o elementy nauk pokrewnych, ale też rozwijających umiejętności i kompetencje społeczne. Przykładem jest, znana z pewnością wielu bibliotekarzom, Coursera (Coursera, 2014), zapewniająca dostęp do ponad 400 kursów opracowywanych we współpracy z kilkudziesięcioma uniwersytetami i instytucjami edukacyjnymi z całego świata². Do jednej z metod bezpośrednich zaliczyć można zwiedzanie bibliotek podczas wakacyjnego odpoczynku (w przypadku Autorki zupełnie nieformalne zapytanie zaowocowało w 1999 r. odbyciem dwóch staży wolontariackich w bibliotekach publicznych stanu Washington w USA).

Jednym z najbardziej popularnych wśród bibliotekarzy sposobów zwiedzania placówek za granicą jest udział w organizowanych przez m.in. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich **wyjazdach studyjnych**, których celem jest zapoznanie z metodami pracy księżnic różnego typu na terenie Europy oraz nawiązanie cennych kontaktów. W 2013 r. taki wyjazd proponował Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie wspólnie z Unią Europejskich Federalistów w Łodzi. Instytucje zaplanowały dwie wycieczki objazdowe: „Biblioteki Holandii i Niemiec – nowoczesne centra multimedialne” oraz „Biblioteki jako centra informacyjne i multimedialne na Węgrzech”, w 2014 r. zaproponowano wycieczkę do bibliotek rumuńskich (Ośrodek Edukacji Informatycznej, 2014). Na przełomie czerwca i lipca 2013 r. bibliotekarze mieli okazję zwiedzić biblioteki francuskie, korzystając z propozycji Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych przy Zarzą-

² Inne serwisy z darmowymi kursami online: MIT OpenCourseWare, Harvard Open Courses: Open Learning Initiative, Stanford University Online, ALISON, Open Culture.

dzie Okręgu SBP w Katowicach (Wizyta studyjna do Normandii i Bretanii, zwiedzano 3 biblioteki uniwersyteckie) (Ogólnopolski Portal Bibliotekarski, 2014). Niestety, największym mankamentem tego typu oferty jest konieczność uiszczenia wysokiej opłaty, co przy braku dofinansowania ze środków miejsca pracy osoby chętnej, stanowi sporą przeszkodę.

Pokłosem wyjazdów są sprawozdania i artykuły publikowane przez bibliotekarzy na łamach najpopularniejszych czasopism fachowych. Bibliografie ich zawartości często wskazują nawet na okresowe tendencje kierunków wycieczek, tak jak to miało miejsce np. na początku XXI w. Działy sprawozdań periodyków obfitowały wówczas w relacje z wizyt przedstawicieli polskich bibliotek u kolegów z krajów skandynawskich (Rzeszutko, 2004/2005; Konieczna, 2005). Wiele cennych informacji odnaleźć też można w zasobach Internetu, najczęściej poprzez strony placówek bibliotecznych lub inne wyspecjalizowane serwisy (Urban, Szoltyś, 2011).

Często zapominanym, a niezwykle cennym środkiem pozyskania nowych kontaktów z zagranicą, jest współpraca z **wolontariuszami**. Dzięki programom unijnym łatwo jest obecnie zaprosić młodzież z wybranego kraju europejskiego w celu pomocy w prowadzeniu zajęć bibliotecznych (np. lekcji języka obcego), projektów, czy też aktywizacji lokalnej społeczności. Biblioteki publiczne dysponując zróżnicowaną ofertą dla grup użytkowników, są idealnym miejscem wspierającym realizację celów wolontariatu młodych ludzi. Dobrym miejscem do rozpoczęcia poszukiwań osób chętnych na wolontariat jest Europejski Portal Młodzieżowy (Europejski Portal Młodzieżowy, 2014), przydatne są też organizacje regionalne, koordynujące akcje wolontariuszy w poszczególnych miastach (w Łodzi jest to np. Fundacja Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego). Jedną z wielu bibliotek polskich, które dostrzegły potencjał Wolontariatu Europejskiego, jest MBP w Piekarach Śląskich. Dzięki grantowi zdobytemu na projekt „Europejskie Forum Kreatywności Kulturalnej” (wrzesień 2013 – sierpień 2014) mogła ona gościć kilka osób z Danii, Hiszpanii, Ukrainy i Włoch (Europejskie Forum Kreatywności Kulturalnej, 2014).

Nie sposób nie zauważyć też korzyści, jakie biblioteka może czerpać ze **współpracy** prowadzonej z zaprzyjaźnioną placówką zagraniczną. Najlepszymi przykładami są księżnice umiejscowione w rejonach zachodniej i południowo-zachodniej Polski, gdzie umowa podpisana była z partnerem z terenu Niemiec, Słowacji lub Czech, znajdującym się w niedalekiej odległości od granicy kraju. Tak było w przypadku Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, która od wielu lat prowadzi wspólne projekty z pięcioma niemieckimi bibliotekami; podobną współpracę wprowadzono m.in. w Krośnieńskiej Bibliotece Publicznej i Żywieckiej Bibliotece Samorządowej. W zakres wspólnych działań wchodzi zwykle organizacja wystaw, wymiana dubletów i wydawnictw informacyjnych, a także organizacja wyjazdów studyjnych bibliotekarzy obu instytucji. Jeśli miejscowość, na terenie której działa biblioteka, ma swoje

„miasto bliźniacze” w Europie, warto wykorzystać dotychczas zrealizowane projekty i zaproponować zakres swojego udziału w partnerstwie. Jeden z ciekawszych pomysłów na poznanie bibliotekarzy z zagranicy prezentuje międzynarodowy program mentorski „International Librarians Network” (ILN), umożliwiający praktykom i teoretykom bibliotekarstwa nawiązanie kontaktów z ekspertami z innych krajów (International Librarians Network [ILN], 2014)³. Współpraca polega na dobraniu w pary ludzi zajmujących się zawodowo podobnym tematem i kontynuowanie znajomości z wykorzystaniem komunikacji elektronicznej (e-mail, Skype, Facebook, Twitter i inne).

Trudno w niniejszym artykule wymienić wszystkie dostępne formy współpracy z zagranicą, składające się na rozwijanie mobilności bibliotekarzy, zresztą kolejne oferty pojawiają się często niemal z dnia na dzień. Ponadto kwestia znajomości języka obcego jest niezmiennie jedną z najbardziej pożądanых cech „dobrego” bibliotekarza (niezależnie od typu biblioteki, w której pracuje) – nie tylko ze względu na przydatność umiejętności porozumienia się podczas wyjazdów zagranicznych. Znajomość co najmniej jednego języka obcego (najczęściej jest to angielski) jest podstawą i gwarantem sprawnego poruszania się po stronach internetowych – bazach danych, wyszukiwarkach, stronach innych instytucji. Relacje organizatorów wyjazdów szkoleniowych dla naszej grupy zawodowej zwracały niekiedy uwagę na zbyt niski poziom opanowania języka obcego wśród polskich pracowników bibliotek, co stało zwykle w kontraście do kompetencji językowych bibliotekarzy zagranicznych (zwłaszcza z krajów Europy Zachodniej) (Urban, Szoltyś, 2011).

Warto w tym miejscu wymienić kilka elementów i postaw, wspomagających współpracę z zagranicą i mobilność bibliotekarzy. Należy do nich:

- „zaprzyjaźnienie się” z biurem współpracy z zagranicą w swojej jednostce, należy regularnie przeglądać ogłoszenia na jego stronie, ewentualnie powiadomić pracownika biura o naszej dyspozycyjności w kwestii wyjazdu;
- każda znajomość z osobą z zagranicy, którą można traktować jako potencjalny kontakt służący dalszej współpracy;
- monitorowanie stron internetowych programów umożliwiających aplikowanie o staż i granty, a także zasobów serwisów społecznościowych, nierzadko najszybciej dostarczających poszukiwane informacje (zob. otwarta grupa w serwisie Facebook – Erasmus+ partner search, służąca pomocą organizacjom w odnalezieniu partnerów do współpracy w programie Erasmus+) (Facebook, 2014);
- korzystanie z „podręczników” opracowywanych specjalnie dla potencjalnych „grantobiorców” (np. na stronie programu Erasmus+);

³ Polskim koordynatorem projektu jest Magdalena Gomulka (Biblioteka Śląska), e-mail: mgomulka@gmail.com; gomulkam@bs.katowice.pl.

- doskonalenie umiejętności językowych;
- przekonanie samego siebie (co może jest najważniejsze) odnośnie do wartości i korzyści, jakie niosą ze sobą kontakty i współpraca z zagranicznymi ośrodkami.

Mobilność bibliotekarzy przekłada się na wiele wartościowych inicjatyw, postaw i czynności wprowadzanych do rodzimych placówek. Wycho-
dzenie poza ramy krajowej działalności bibliotek jest integralną częścią szerszego dyskursu na temat organizacji i form pracy bibliotecznej, będącego elementem bibliotekarstwa porównawczego. Zdobywana w taki sposób wiedza, kontakty i doświadczenie przyczyniają się do podnoszenia innowacyjności i atrakcyjności usług, a co za tym idzie – także poziomu satysfakcji samego użytkownika biblioteki. Otwartość na zmiany, entuzjazm oraz potrzeba podwyższania własnych kompetencji zawodowych to cechy wspierające odkrywanie nowych pomysłów i rozwiązań, przyczyniające się do promocji zarówno placówki w regionie, jak i zawodu bibliotekarza.

Bibliografia

- ALISON: a new world of free certified learning. (2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: <http://alison.com/>
- Biblioteka. Kocham to! (2014). W: *Miej-
ska Biblioteka Publiczna w Piekarach
Śląskich*. Pobrane 21 listopada 2014,
z: [http://www.biblioteka.piekary.pl/pro-
jekty/biblioteka-kocham-to](http://www.biblioteka.piekary.pl/projekty/biblioteka-kocham-to)
- Boryczka, B. (2009). Biblioteka szkolna – dobre miejsce na projekt eTwinning. W: *eTwinning drogą do edukacji przyszłości, Warszawa, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji* (s. 142–145). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [http://www.
etwinning.pl/sites/etwinning.pl/files/
page/2012/10/droga_do_przyszlosci.
pdf/](http://www.etwinning.pl/sites/etwinning.pl/files/page/2012/10/droga_do_przyszlosci.pdf)
- Coursera. (2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: <http://www.coursera.org/>
- Erasmus. Pracownicy niedydaktyczni. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [fa-pracownika-uczelni/pracownicy-
niedydaktyczni/](http://www.erasmus.org.pl/stre-
fa-pracownika-uczelni/pracownicy-
niedydaktyczni/)
- Erasmus+. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: <http://erasmusplus.org.pl/>
- Erasmus+. Edukacja dorosłych. (2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: [http://
erasmusplus.org.pl/edukacja-doroslych/](http://erasmusplus.org.pl/edukacja-doroslych/)
- Erasmus+. Edukacja szkolna. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [http://
erasmusplus.org.pl/edukacja-szkolna/](http://erasmusplus.org.pl/edukacja-szkolna/)
- Erasmus+. Młodzież. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [http://erasmusplus.
org.pl/mlodziez/](http://erasmusplus.org.pl/mlodziez/)
- eTwinning. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [http://www.etwinning.net/pl/
pub/index.htm/](http://www.etwinning.net/pl/pub/index.htm/)
- eTwinning. Europejska współpraca szkół. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [http://
www.etwinning.pl/](http://www.etwinning.pl/)

- Europejskie Forum Kreatywności Kultu-
ralnej (EVS) (2014). W: *Miejska Biblio-
teka Publiczna w Piekarach Śląskich*.
Pobrane 5 sierpnia 2014, z: [http://
www.biblioteka.piekary.pl/projekty/
europejskie-forum-kreatywnosci-kultu-
ralnej-evs](http://www.biblioteka.piekary.pl/projekty/europejskie-forum-kreatywnosci-kultu-
ralnej-evs)
- Europejski Portal Młodzieżowy. (2014). Po-
brane 5 sierpnia 2014, z: [http://europa.
eu/youth/pl/](http://europa.eu/youth/pl/)
- Facebook. Erasmus+ partner search.
(2014). Pobrane 5 sierpnia 2014,
z: [https://www.facebook.com/groups/
eramus.plus/](https://www.facebook.com/groups/eramus.plus/)
- Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Edu-
kacyjnego. (2014). Pobrane 5 sierpnia
2014, z: <http://www.frse.org.pl/>
- Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy.
(2014). Pobrane 5 sierpnia 2014,
z: <http://www.fss.org.pl/>
- Harvard Open Courses: Open Learning Ini-
tiative. (2014). Pobrane 5 sierpnia 2014,
z: [http://www.extension.harvard.edu/
open-learning-initiative/](http://www.extension.harvard.edu/open-learning-initiative/)
- International Librarians Network. (2014). Po-
brane 5 sierpnia 2014, z: [http://ilnetwork.
wordpress.com/](http://ilnetwork.wordpress.com/)
- Komunikat Narodowej Agencji Programu
Erasmus+. Erasmus+ Młodzież. Wyniki
konkursu wniosków złożonych w ramach
akcji 1. – „Mobilność edukacyjna” (ter-
min składania wniosków: 30.04.2014).
(2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: [http://
erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/
2014/07/2014-07-22_komunikat_wyniki_
konkursu_105.pdf/](http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/07/2014-07-22_komunikat_wyniki_konkursu_105.pdf)
- Konieczna, J. (2005). Oświata i biblioteki
w Danii. *Poradnik Bibliotekarza*, 4, 6–10.
- Massachusetts Institute of Technology
(MIT) OpenCourseWare. (2014). Pobra-
ne 5 sierpnia 2014, z: [http://ocw.mit.
edu/index.htm/](http://ocw.mit.edu/index.htm/)
- Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Iwaszkie-
wicza w Łęborku. (2014). Pobrane 2 sierp-
nia 2014, z: [http://www.biblioteka.lebork.
pl/page,73,Projekt_szwajcarski/](http://www.biblioteka.lebork.pl/page,73,Projekt_szwajcarski/)
- Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu.
(2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: [http://
www.biblioteka.wroc.pl/home/2013-10-
17-10-18-39/projekt-word-slowo/](http://www.biblioteka.wroc.pl/home/2013-10-17-10-18-39/projekt-word-slowo/)
- NAPLE Sister Libraries. (2014). Pobrane
2 sierpnia 2014, z: [http://sisterlibra-
riesnaple.wordpress.com/category/
poland/](http://sisterlibrariesnaple.wordpress.com/category/poland/)
- Ogólnopolski Portal Bibliotekarski SBP.
(2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: [http://
www.sbp.pl/artukul/?cid=6987&prev=1/](http://www.sbp.pl/artukul/?cid=6987&prev=1/)
- Open Culture: the best free cultural & ed-
ucational media on the web. (2014). Po-
brane 5 sierpnia 2014, z: [http://www.
openculture.com/freeonlinecourses/](http://www.openculture.com/freeonlinecourses/)
- Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zasto-
sowań Komputerów. (2014). Pobrane
5 sierpnia 2014, z: [http://www.oeiizk.
waw.pl/joomla/index.php/przeglad-
artukulow/35-wspolpraca/86-uef-2012/](http://www.oeiizk.waw.pl/joomla/index.php/przeglad-artukulow/35-wspolpraca/86-uef-2012/)
- Program „Młodzież w działaniu”. Bibliote-
ki Siostrzane w działaniu dla młodzieży.
(2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: [http://
www.mlodziej.org.pl/dofinansowalismy/
biblioteki-siostrzane-w-dzialaniu-
dla-mlodziezy/](http://www.mlodziej.org.pl/dofinansowalismy/biblioteki-siostrzane-w-dzialaniu-dla-mlodziezy/)
- Program Rozwoju Bibliotek. (2014). Po-
brane 2 sierpnia 2014, z: [http://www.
biblioteki.org/pl/wielokulturowa_
biblioteka/o_projekcie/](http://www.biblioteki.org.pl/wielokulturowa_biblioteka/o_projekcie/)
- Rzeszutko, B. (2004/2005). Placówki
oświatowe i biblioteki szkolne w Danii
– relacja z wyjazdu studyjnego. *Ad Rem*,
2, 33–34. Pobrane 5 sierpnia 2014,

- z: http://ken.pbw.lublin.pl/pbw/pliki/file/publikacje/publ_placowki_osw.pdf/
- SALTO-YOUTH Eastern Europe and Caucasus Resource Center. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: <https://www.salto-youth.net/rc/eeca/>
- SALTO-YOUTH European Training Calendar. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: <https://www.salto-youth.net/tools/european-training-calendar/search/>
- Stanford University Online. (2014). Pobrane 5 sierpnia 2014, z: <http://online.stanford.edu/courses/>
- Szwajcarski Grant Blokowy. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: <http://swissgrant.pl/fundusz-partnerski/o-grancie/>
- Trzy resorty będą realizować nowy unijny program Erasmus+. (2014). Pobrane 2 sierpnia 2014, z: <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,396174,trzy-resorty-beda-realizowac-nowy-unijny-program-erasmus-.html/>
- Urban, B., Szoltysik, K. (2011). *Biblioteka podróży: wyjazdy edukacyjne bibliotekarzy do bibliotek europejskich*. Pobrane 5 sierpnia 2014, z: <http://www.slideshare.net/bibliotekawsb/wyjazdy-studyjne-bibliotekarzy/>

Agata Walczak-Niewiadomska

Librarian's mobility = reader's satisfaction?

Summary

The article discusses the issues related to the mobility of librarians and the cooperation opportunities with foreign centers. The author's aim is to present a wide range of both formal and informal means of supporting the development of students' and library staff's professional competences (including grants, trainings, internships, and resources available on the Internet).

Keywords: mobility of librarians, librarians' lifelong learning, international cooperation, professional development